

26

t.a.v. , Dhr. Van Gastel

Contactpersoon

Datum
10 februari 2015

Onze referentie

Auteur

Kopie aan

memo

Gesprek met RVB

1. Aanleiding

Ten behoeve van het gesprek met [REDACTED] van het Rijksvastgoedbedrijf woensdag 11 februari 2015 van 13:00-14:00 wordt onderstaand kort ingegaan op de wijze van financiering van de paleizen en wordt per paleis aangegeven wat de stand van zaken is.

2. Financiering paleizen

Krachtens de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis (artikel 4) worden drie paleizen ter beschikking gesteld aan de Koning. Dit zijn paleis Huis ten Bosch, paleis Noordeinde en het paleis op de Dam te Amsterdam. De uitvoering hiervan vindt plaats via de begroting van Wonen & Rijksdienst. De begrotingsmiddelen zijn opgenomen in artikel 6 "Uitvoering rijksvastgoedbeleid" (zie de eerder verspreide passages van deze begroting voor het gesprek met de SG van BZK, blz. 44).

In artikel 6 "Uitvoering rijksvastgoedbeleid" is voor de bijdrage aan het RVB voor huisvesting Koninklijk Huis, Hoge Colleges van Staat en het ministerie van AZ € 37,761 miljoen opgenomen, waarvan € 14,7 miljoen voor de paleizen. De rest wordt gebruikt voor de huisvesting van AZ en de Hoge Colleges van Staat, waaronder de Tweede Kamer.

De € 14,7 miljoen voor de paleizen is opgebouwd uit:

- Ten eerste de zogenaamde 1-opslag van circa € 50/m² BVO (bruto vloer oppervlak). Deze opslag wordt ook in rekening gebracht bij alle gebruikers van het huidige rijkshuisvestingsstelsel. Deze opslag is een vergoeding voor belastingen, leegstand, onderhoud en apparaatkosten RVB. De 1-opslag bedraagt € 3,6 miljoen.
- Ten tweede rente en afschrijving. Dit betreft de investeringen die vanaf 2010 via de leenfaciliteit zijn gefinancierd en zijn geactiveerd op de balans van het RVB. Hiervan is € 3,7 miljoen rente en € 5 miljoen afschrijvingen.
- Daarnaast bevat het een bedrag van € 1,8 miljoen voor overige functionele aanpassingen.
- Het restant (€ 0,6 miljoen) zijn à fonds perdu-betalingen van W&R aan de baten-lastendienst RVB voor investeringen in wet- en regelgeving (o.a. brandveiligheid) en kosten voor kleinere investeringsachtige projecten.

De € 14,7 miljoen geldt ook voor 2015 en latere jaren, omdat de objecten gedurende langere tijd onderhouden moeten worden en er langdurig afgeschreven en rente wordt betaald op de objecten. Door de investeringen voor Huis ten Bosch loopt dit op met circa € 1,5 miljoen per jaar vanaf de oplevering.

Binnen deze kas-verplichtingenbegroting kan geen voorziening worden opgebouwd voor groot onderhoud. Omdat binnen de begroting van W&R geen

Datum
10 februari 2015
Onze referentie

middelen voor het groot onderhoud/renovatie van Huis ten Bosch beschikbaar waren, is een bijdrage beschikbaar gesteld vanuit de baten-lastenbegroting van de Riksgebouwendienst van € 20 miljoen. Daarnaast wordt 15 miljoen aangetrokken via de leenfaciliteit.

3.1. Paleis Huis ten Bosch

De kosten van de renovatie zijn begroot op € 35 miljoen. Omgerekend komt dit neer op € 4.000 à 5.000 euro per m². Dit is vergelijkbaar met onderhoud en renovaties van soortgelijke monumentale panden waar zowel sprake is van monumentale waarde als beveiligingsaspecten.

Geplande werkzaamheden renovatie:

- het vernieuwen van de meer dan 30 jaar oude technische installaties (zoals de verouderde brandmeldinstallatie, loden waterleidingen, elektrische bedrading met niet-gearde stopcontacten);
- het aanpassen van de woonvleugel aan moderne eisen;
- renovatie van gevels, daken en binnenwerk in beide vleugels;
- tuin en terrein aanpassen aan andere woonfunctie en beveiligingseisen;
- asbestverwijdering en herstel;
- aanpak houtrot, bestrijding houtworm en zilvervisjes op sommige plekken;
- aanpassen verouderde beveiliging en voorzieningen beveiligingspersoneel;
- vervangen verouderde stoffering;
- restauratie beschadigd historisch meubilair.

Voor het laatst kreeg het complex grondig onderhoud bij de start van het koningschap van toenmalig Koningin Beatrix ruim dertig jaar geleden. Alleen de Oranjezaal werd iets korter geleden gerestaureerd, rond de eeuwwisseling. Dat duurde drie jaar (1998-2001).

In het gebouw zijn woonvertrekken, gastenverblijven en representatieve ruimtes. Het paleis zal na de renovatie ook weer gebruikt worden voor officiële ontvangsten zoals audiënties en bijeenkomsten zoals recent de Nuclear Security Summit (NSS).

Paleis Huis ten Bosch is een rijksmonument uit de 17^e eeuw. Het is een complex van 16 hectare. Het paleis behoort tot het Nederlandse architectonisch en cultuurhistorisch erfgoed dat goed onderhouden moet worden, ook voor de volgende generaties. Het complex staat in de top 100 van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Ook als het gebouw niet het woon/werk-paleis van de Koning en zijn gezin zou zijn, zou deugdelijk onderhoud nodig zijn. Dat gebeurt ook bij vele andere monumentale gebouwen die in gebruik zijn bij de Rijksoverheid (andere paleizen, musea, het Binnenhof, monumentale gerechtsgebouwen, gevangenissen, kazernes, kantoren).

3.2. Paleis Noordeinde

In de zomer van 2014 is de renovatie van het monumentale woonhuis Noordeinde 66 opgeleverd. Het pand is onderdeel van het paleis; het is ermee verbonden. Sinds 2007 heeft het pand voor het merendeel leeggestaan en is alleen zeer beperkt onderhoud uitgevoerd. Het huis was voor de verbouwing in een slechte staat van onderhoud.

De totale kosten bedroegen € 3,7 miljoen (excl. beveiligingskosten). De renovatie hield o.a. in:

Datum
10 februari 2015
Onze referentie

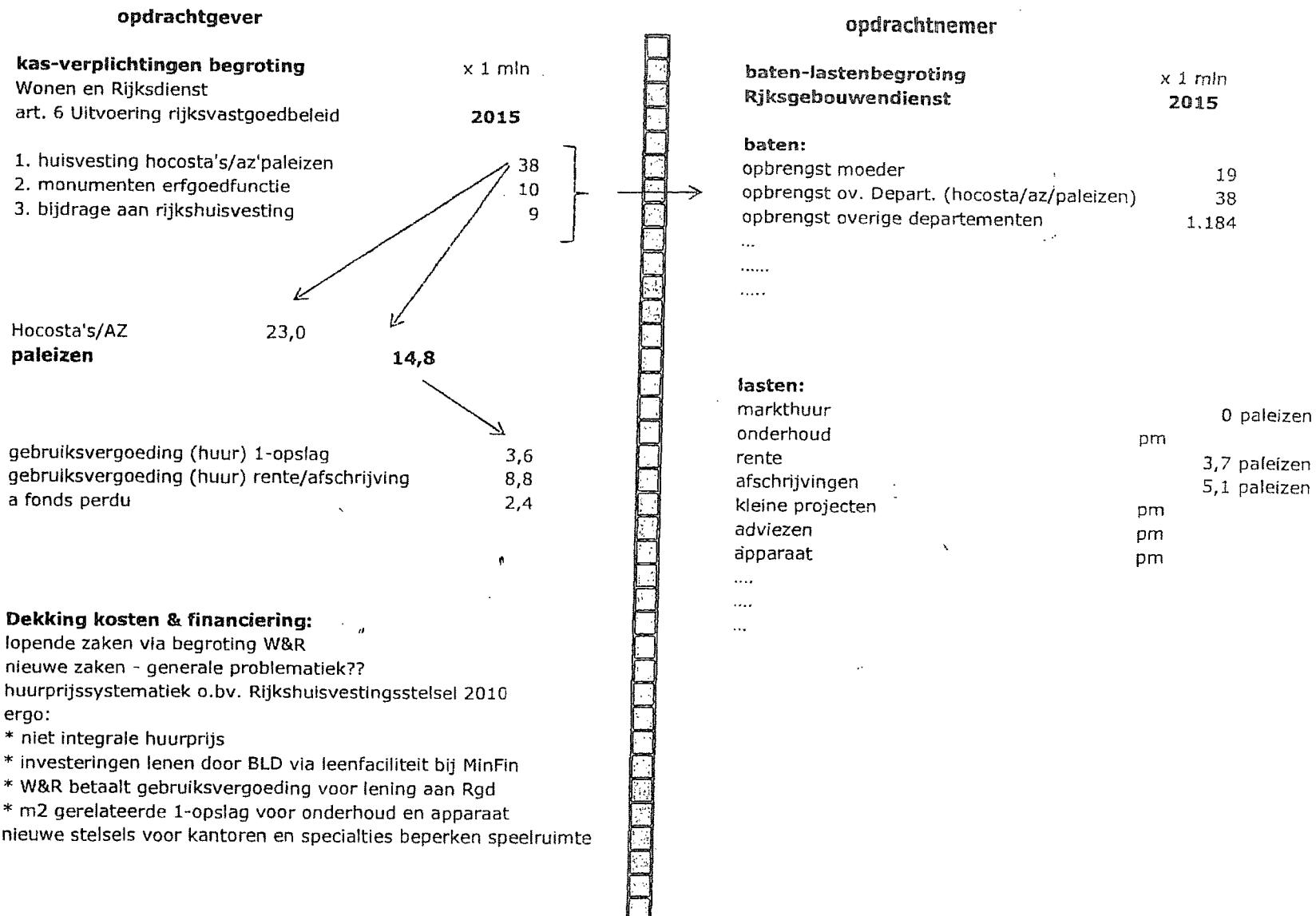
- het vernieuwen van de verouderde technische installaties (elektra, waterleidingen, riolering);
- het verbeteren van de beveiligingsvoorzieningen;
- een nieuwe keuken;
- het installeren van een lift;
- groot bouwkundig onderhoud aan gevels, daken en vloeren.

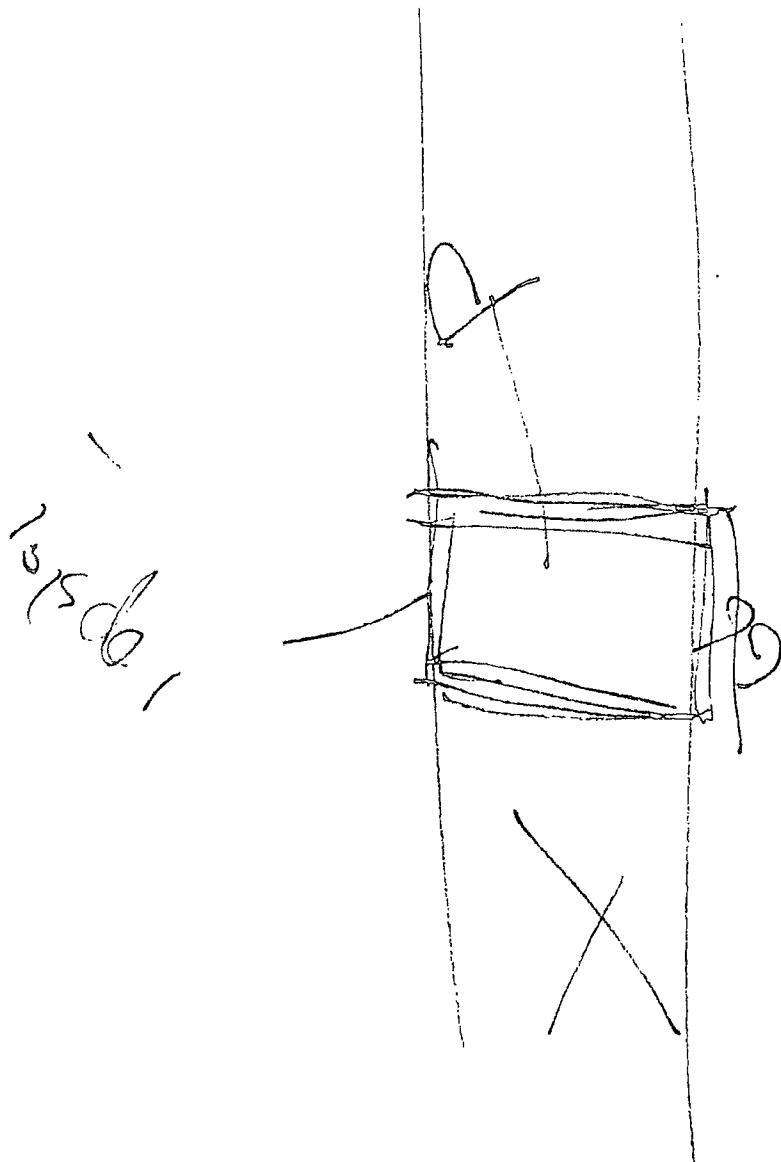
Een renovatie van de vleugel met keuken en bedrijfsrestaurant van paleis Noordeinde loopt nog en zal medio 2015 klaar zijn. Bij dit project gaat het om grootscheepse verbouwingen van facilitaire en restauratieve ruimtes. De kosten zijn zo'n 8 miljoen euro.

Koninklijk Paleis Amsterdam

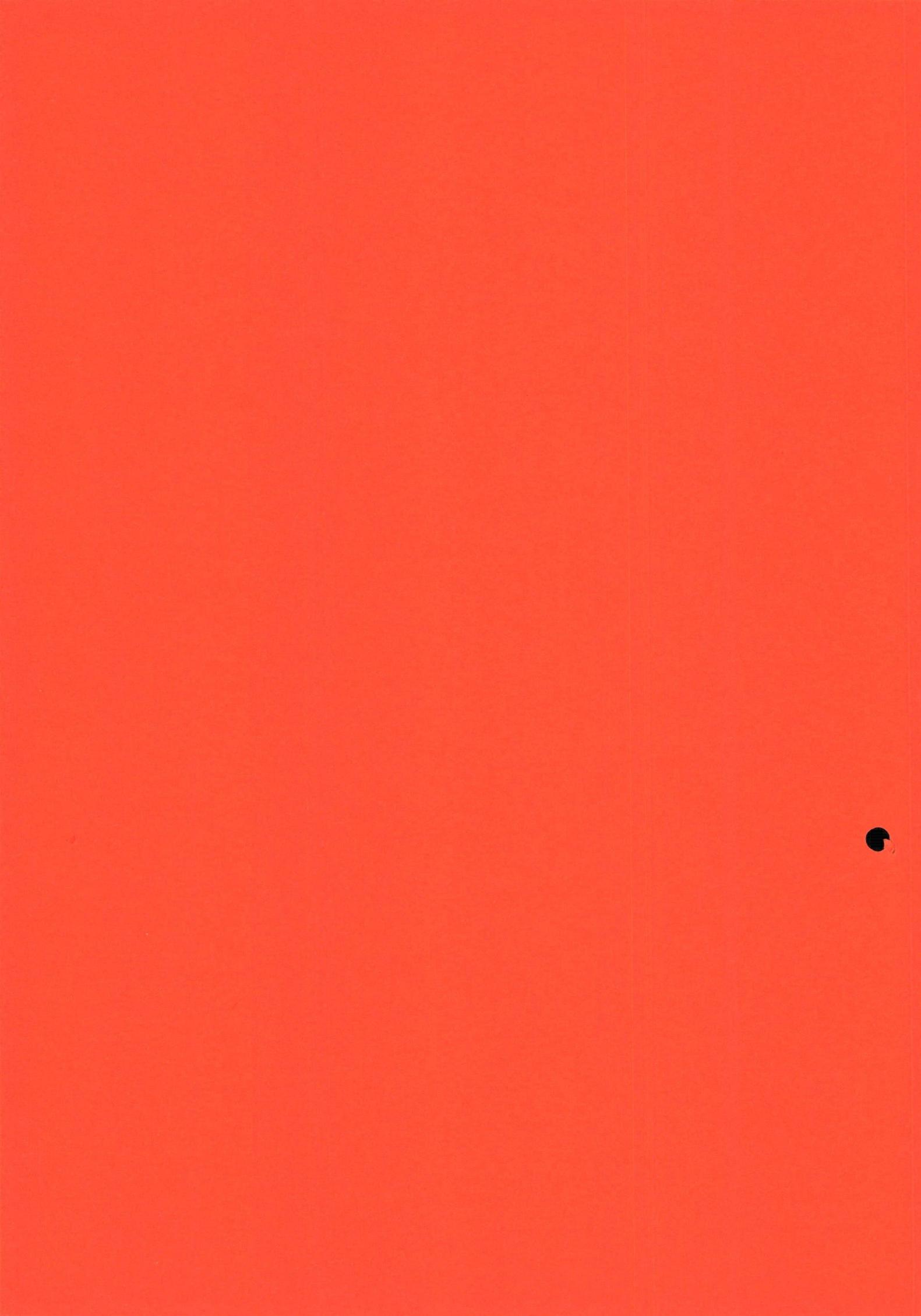
Het interieur is grotendeels gerenoveerd in het eerste decennium van deze eeuw. De gevels zijn in 2012 hersteld en schoongemaakt. Er zijn op dit moment geen werken in uitvoering anders dan het normale onderhoud. De Burgerzaal, de daken, de toren en de beelden op het dak moeten nog worden gerenoveerd. De gevels van het paleis hebben zwaar te lijden onder diverse beschadigingen, zoals wildplassen, graffiti en gesparkeerde voertuigen. Dit probleem moet, samen met de gemeente Amsterdam, worden aangepakt. Er is hiervoor eenmalig budget van het Rijksvastgoedbedrijf beschikbaar van maximaal € 1 miljoen.

Financiering paleizen

1
156

28

t.a.v. Dhr. Van Maanen en Van Gastel

Contactpersoon

Datum
27 februari 2015

Onze referentie

Auteur

Kopie aan

memo

Gesprek met SG OCW

1. Aanleiding

Dinsdag 3 maart 2015 van 15:00-16:00 uur vindt het gesprek plaats met de SG van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het kader van de evaluatie van de begroting van de Koning. Ter achtergrond wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de relatie die OCW heeft met het Koninklijk Huis.

In de bijlage worden algemene vragen geformuleerd alsmede enkele specifieke vragen met betrekking cultuur erfgoed, de grafkelder en de Nieuwe kerk te Amsterdam.

2. Betrokkenheid van OCW met het KH

De betrokkenheid van het ministerie van OCW bij de begroting van de Koning is relatief beperkt. OCW gaat over het in bruikleen geven van cultureel erfgoed in de paleizen (schilderijen e.d.).

Daarnaast is OCW betrokken bij de uitbreiding van de Grafkelder te Delft. In het kader van 'Investeren in monumenten ter bestrijding van de crisis in de bouw' is door het ministerie van OCW in 2012 een bedrag ter beschikking gesteld voor de restauratie van de Nieuwe Kerk te Delft. De Nieuwe Kerk zelf, de Gemeente Delft en de Provincie leveren ook een bijdrage aan de restauratie. Onderdeel van deze algehele restauratie is de herinrichting van de grafkelder. Hiervoor wordt door het ministerie van Algemene Zaken (via de begroting van OCW) een bijdrage van 0,8 miljoen euro geleverd. Ook het Koninklijk Huis levert privé een bijdrage in de kosten.

Daarnaast werd tot en met 2013 door OCW een subsidie gegeven aan de Nieuwe Kerk te Amsterdam. De reden hiervoor was dat de Nieuwe Kerk als locatie wordt gebruikt voor de inhuldiging en dat het Rijk hierdoor een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Het is niet bekend of OCW nog steeds een subsidie geeft. Als een subsidie wordt verstrekt dan zou dit gebaseerd kunnen zijn op het vernieuwde Besluit Rijkssubsidiering Instandhouding Monumenten (BRIM).

Datum
27 februari 2015

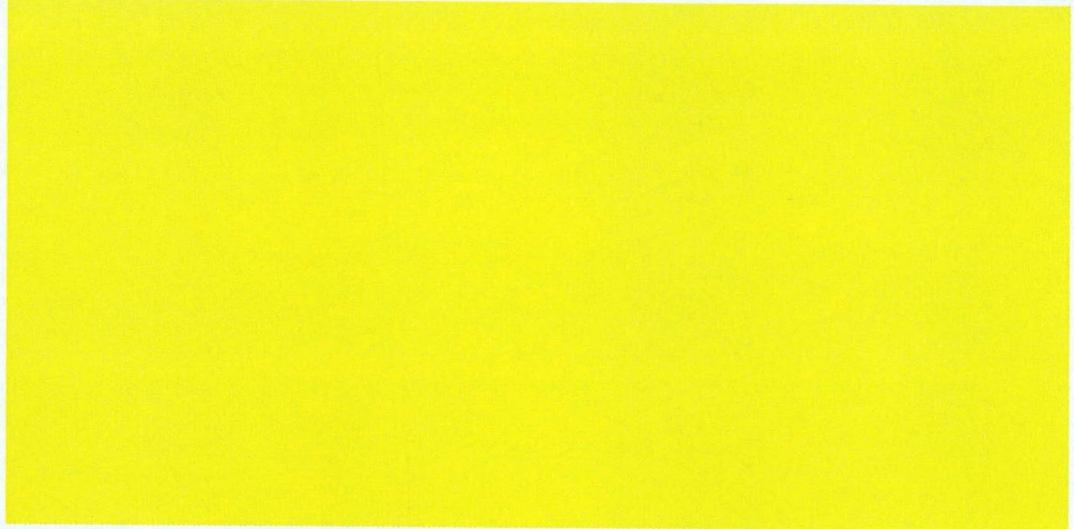
Onze referentie

Datum
27 februari 2015

Onze referentie

Datum
27 februari 2015

Onze referentie

nl
en
fr
de
it
es
pt
ca
ar
fa
ja
zh
ko

29

t.a.v. Dhr. Van Maanen en Van Gastel

Contactpersoon

Datum
16 februari 2015

Onze referentie

Auteur

memo

Gesprek met SG Financiën

1. Aanleiding

Woensdag 18 februari 2015 van 9:00-9:30 vindt het gesprek plaats met de SG van Financiën in het kader van de evaluatie van de begroting van de Koning. Ter achtergrond wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de relatie die Financiën heeft op het gebied van het Koninklijk Huis.

Daarnaast vervult koningin Máxima een nevenfunctie als erevoorzitter voor het Platform Wijzer in Geldzaken.

In de bijlage worden algemene vragen geformuleerd alsmede enkele specifieke vragen met betrekking de nevenfunctie.

2. Betrokkenheid van Financiën met het KH

De betrokkenheid van het ministerie van Financiën bij de begroting van de Koning is relatief beperkt. De minister van Financiën is verantwoordelijk voor de opzet van de begrotingssystematiek in het algemeen als opsteller van de Rijksbegrotingsvoorschriften. Tevens is de afspraak dat de bijstellingen op artikel 1 van de begroting (grondwettelijke uitkeringen) generaal worden verklaard. Daarnaast speelt uiteraard de belastingvrijstelling en is de DG Belastingen de verantwoordelijk belastinginspecteur voor de aangifte van de Koning en de andere leden van het Koninklijk Huis.

Toen Domeinen nog onder Financiën vielen, was de betrokkenheid groter. In 2007 was de Staatssecretaris de eerste ondertekenaar bij de vragen over het Kroondomein. Financiën is tevens medeondertekenaar van de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis.

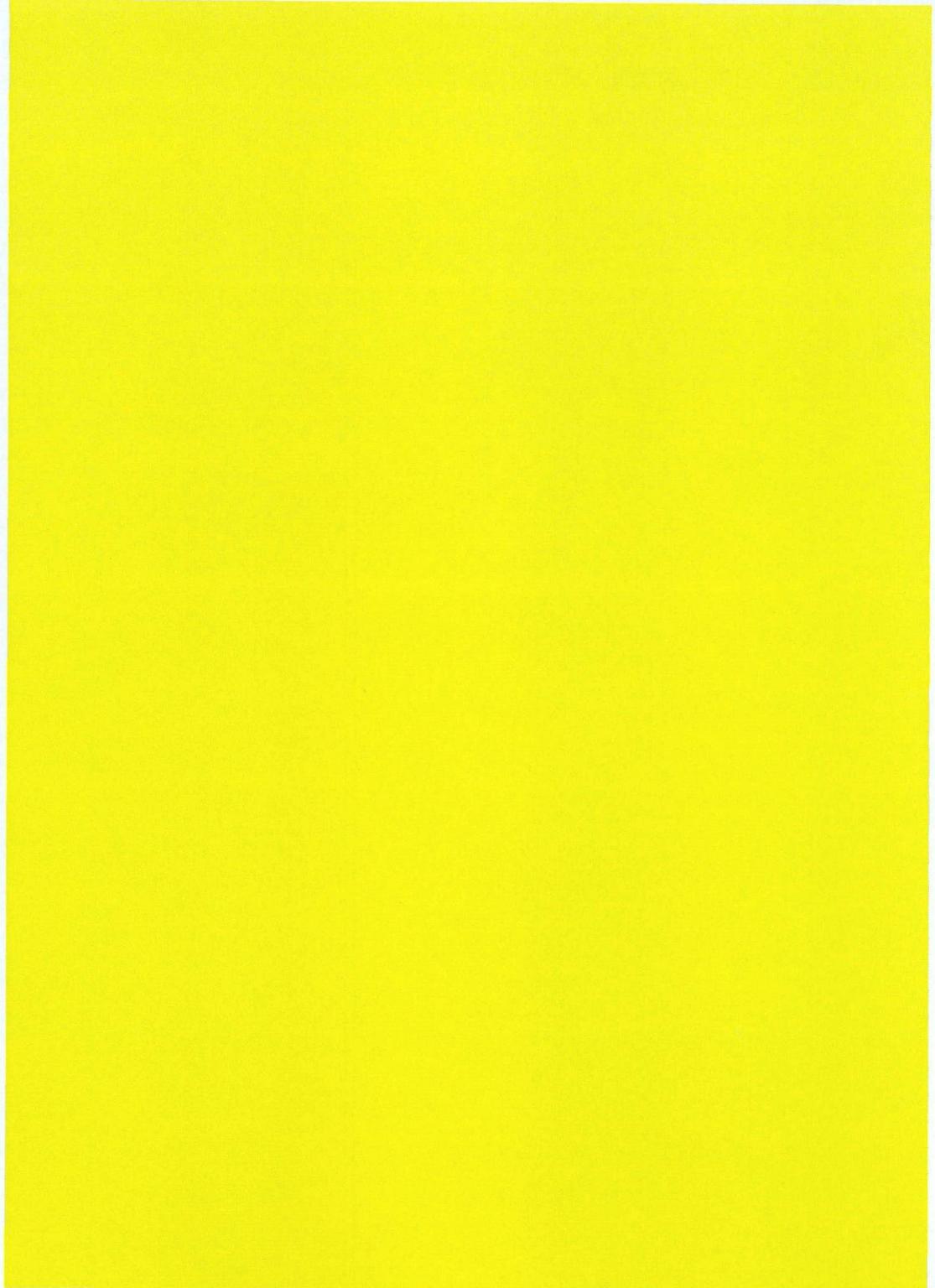
Daarnaast is Koningin Máxima erevoorzitter voor het Platform Wijzer in Geldzaken. Dit is een nevenfunctie en hiervoor gelden sinds het rapport Zalm de volgende bepalingen. De leden van het Koninklijk Huis bekleden diverse functies, waaronder neven- en efuncties. De uitgaven die verbonden zijn met deze functies vormen geen onderdeel van de uitgaven die samenhangen met het koningschap en worden derhalve niet op de begroting van de Koning geraamde of verantwoord. Voor zover deze uitgaven toch drukken op de Rijksbegroting hangen zij samen met bijdragen aan het beleid van de verschillende ministeries waarbij leden van het Koninklijk Huis betrokken zijn. Deze uitgaven vallen onder de verantwoordelijkheid van de betreffende minister en vormen een onderdeel van zijn departementale begroting.

Waar de bedragen die hier mee samenhangen binnen de begroting van Financiën worden verantwoord is niet terug te vinden in de begroting.

Datum
16 februari 2015

Onze referentie

Bijlage

U
en
O
f
O

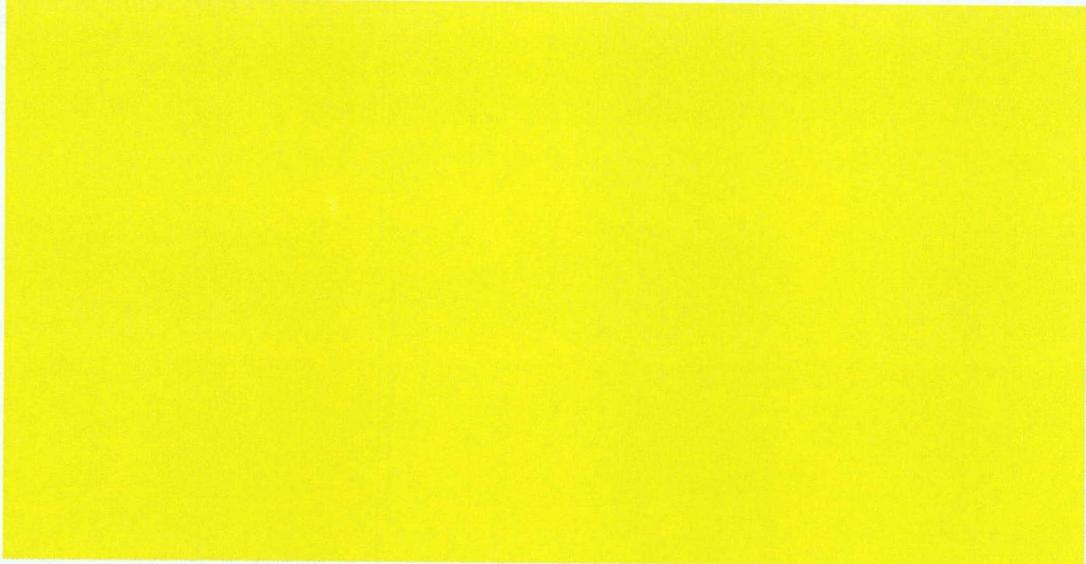
O
en
O
f
E
n

O
n
O
f
e
n

N
oo
t
C
h
a
n
G

Datum
16 februari 2015

Onze referentie

T
P
B
R
D
C
Z
M

30

TER ADVISERING (T.A.V. GESPREK EVALUATIECOMMISSIE BEGROTING KONING 18 FEBRUARI)

Aan

de secretaris-generaal

Inspectie der Rijksfinancien

Inlichtingen

T [REDACTED]

Datum

16 februari 2015

Notitienummer

IRF/2015/

Rubriek

Begroting AZ/Koning

Auteur

Van

IRF VJFA

Kopie aan

IRF BZk

notitie

Evaluatie begroting I (de Koning)

Paraaf de secretaris-generaal	Via de directeur-generaal van de Rijksbegroting	Medeparaaf de directeur Begrotingszaken	
Medeparaaf de directeur Directe Belastingen	Medeparaaf de directeur AFP		

Aanleiding

- Hierbij ontvangt u de gespreksnotitie voor het gesprek wat u op woensdag 18 februari heeft met een aantal leden van de commissie die de opzet van de begroting van de Koning evaluateert.
- Deze commissie doet vijf jaar na de implementatie van de nieuwe structuur van begroting I die destijds door de commissie-Zalm is vastgelegd, een ronde langs alle betrokkenen.
- Ingegaan zal worden op zowel de begrotingssystematiek als op de (gedeeltelijke) belastingvrijdom van de Koning.

Kernpunten

- U kunt in het gesprek aangeven dat voor Financiën twee uitgangspunten van groot belang zijn bij de herziening van begroting I. Deze punten zijn de transparantie van de uitgaven en de prikkelwerking tot kostenbeheersing. We zien bij beide punten mogelijkheden tot verbetering.
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Toelichting

1. Evaluatie begroting I (de Koning)

- In 2009/2010 is op aanbeveling van de Commissie-Zalm de structuur van begroting I gewijzigd. Destijds is afgesproken dat het nieuwe stelsel na vijf jaar geëvalueerd zou worden. AZ heeft dhr. G. van Maanen (DG ABD) en dhr. M. van Gastel van ABD-Topconsult gevraagd deze evaluatie uit te voeren. Vanuit Financiën is er ondersteuning via drie van de vier co-secretarissen, één van DGFZ en twee vanuit DGRB. De co-secretarissen voeren de ondersteuning van de evaluatiecommissie; de inhoudelijke inbreng van Financiën komt via u.
- De opzet van de evaluatie is breder dan alleen de inrichting van de begroting, dit in lijn met wat de MP in de Kamer heeft toegezegd tijdens de begrotingsbehandeling van begroting I. Ook de fiscale vrijstellingen van het Koninklijk Huis worden in de evaluatie meegenomen.
- De commissie is nu bezig met het voeren van uitgebreide gesprekken met alle SG's, met alle politieke partijen, [REDACTED]. De commissie hoopt haar eindrapport in mei 2015 op te leveren. De kabinet/reactie op het rapport wordt door AZ met Financiën afgestemd.

2. Begrotingssystematiek begroting I

- In 2009 is er voor gekozen om drie artikelen in te voeren bij begroting I. Artikel 1 bevat de grondwettelijke uitkering aan de leden van de leden van het Koninklijk Huis, artikel 2 bevat de functionele uitgaven van de Koning (met name Dienst Koninklijk Huis (DKH), maar ook de vlieguitgaven en het onderhoud van de Groene Draeck) en artikel 3 bevat de doorbelaste uitgaven die niet via DKH lopen maar via andere departementen (vooral RVD, Militaire Huis en het Kabinet van de Koning).
- De volgende bedragen zijn momenteel opgenomen op begroting I (stand 2015, x1.000):

Artikel	Bedrag
Artikel 1: Grondwettelijke uitkering leden Koninklijk Huis	7.659
Artikel 2: Functionele uitgaven van de Koning	26.826
Artikel 3: Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen	5.600
Totaal:	40.085

Tabel 1: Geraamde uitgaven per artikel, begroting I, 2015 (x 1.000)

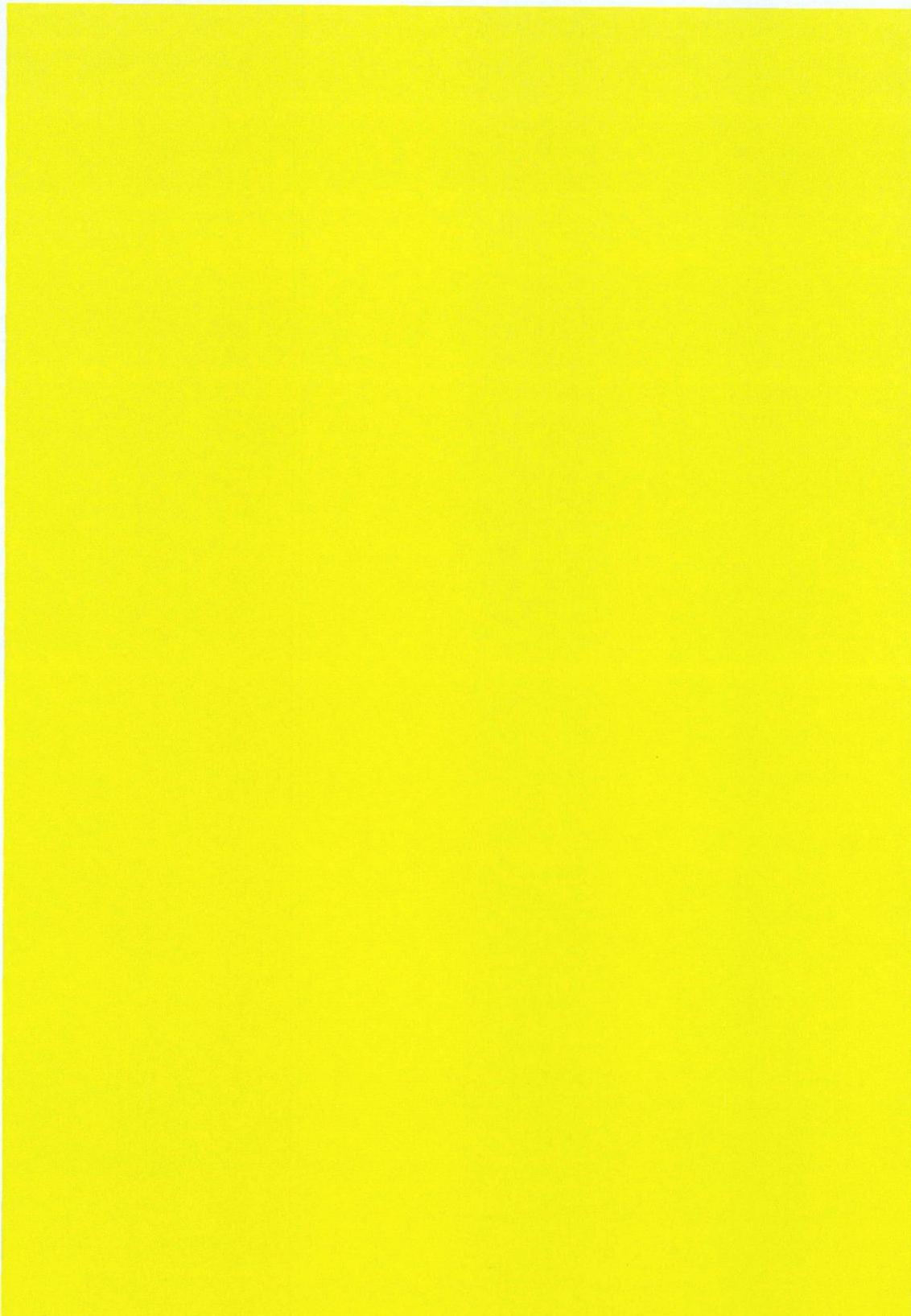
- Er is in 2009 niet voor gekozen om alle aan de Koning te relateren uitgaven op begroting I te plaatsen. De volgende kosten, totaal ongeveer 58 miljoen euro, zijn bij andere begrotingen gebleven:

Kostensoort	Bedrag	Huidige plaatsing	Reden huidige plaatsing
Staatspaleizen	14,8 mln. (2014)	Begroting XVIII (W&R)	Vergelijkbaar met monumenten met specifieke gebruiksfunctie; deze vallen ook onder W&R.
Staatsbezoeken	±2 mln. (2014)	Begroting V (BuZa)	Deze bezoeken dienen een openbaar belang en zowel de organisatie als het budget is nu in één hand.
Kroondomein	±1 mln. (2014)	Begroting XIII (EZ)	EZ coördineert vanaf eigen begroting alle subsidies natuurgebieden.
Beveiliging	± 40 mln. (2009)	Begroting VI (V&J)	Geen inzage geven in mate van beveiliging, levert mogelijk veiligheidsrisico's op.

Tabel 2: Kosten in relatie tot de Koning welke niet opgenomen zijn op begroting I (NB: beveiligingskosten zijn voor het laatst geschat in 2009).

- AZ is vanouds het beleidsverantwoordelijke departement als het gaat om de begroting van de Koning. In deze rol is FEZ AZ ook verantwoordelijk voor de Financiële kant van begroting I en kan zij in die hoedanigheid sturen op de uitgaven.

3. Voorgestelde lijn t.a.v. de begrotingssystematiek

•

•

4.

•

- In de huidige constructie loopt de financiering van de Staatspaleizen via de begroting van W&R. De begroting van W&R bevat een zogenoemd inputartikel met daarop het budget voor de financiering voor het (regulier en groot) onderhoud van de Staatspaleizen, de huisvesting van de Hoge Colleges van Staat (hierna: HoCoSta's), de huisvesting van AZ (Binnenhof) en het onderhoud van een aantal Rijksmonumenten (monumenten zonder gebruiksfunctie).
- De gebouwen op het inputartikel vallen niet onder het bestaande rijkshuisvestingsstelsel. Bij de invoering van het rijkshuisvestingsstelsel in 1997 werd dit besloten, o.a. omdat het moeilijk was een kostprijs te berekenen en een huur/verhuur relatie niet passend werd geacht.
-
-
-

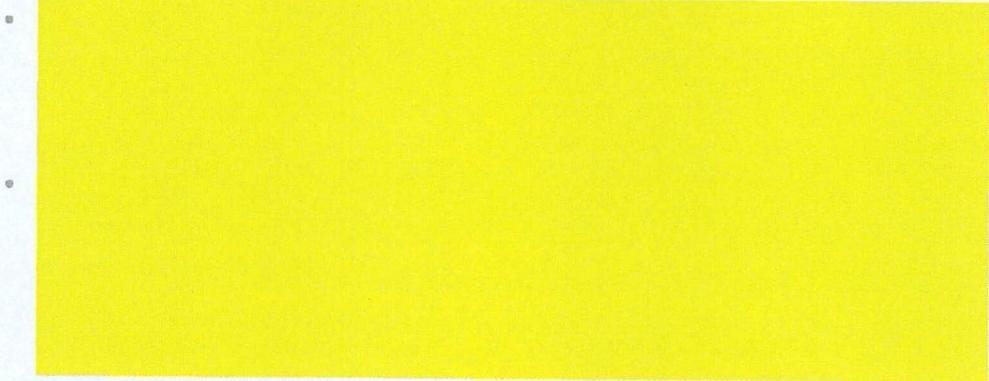
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bijdrage huisvesting	37.905	37.761	37.296	38.699	38.571	38.871
w.v. Koninklijk Huis	14.800	14.800	14.000	13.300	13.300	13.300
w.v. HoCoSta's/AZ	23.100	23.100	23.300	23.960	23.800	23.800
Monumenten	10.565	10.196	10.196	10.196	10.196	10.196
Totaal:	48.470	47.957	47.482	48.885	48.767	49.067

Tabel 3: Uitsplitsing financieringsstromen vanuit inputartikel BZK/W&R

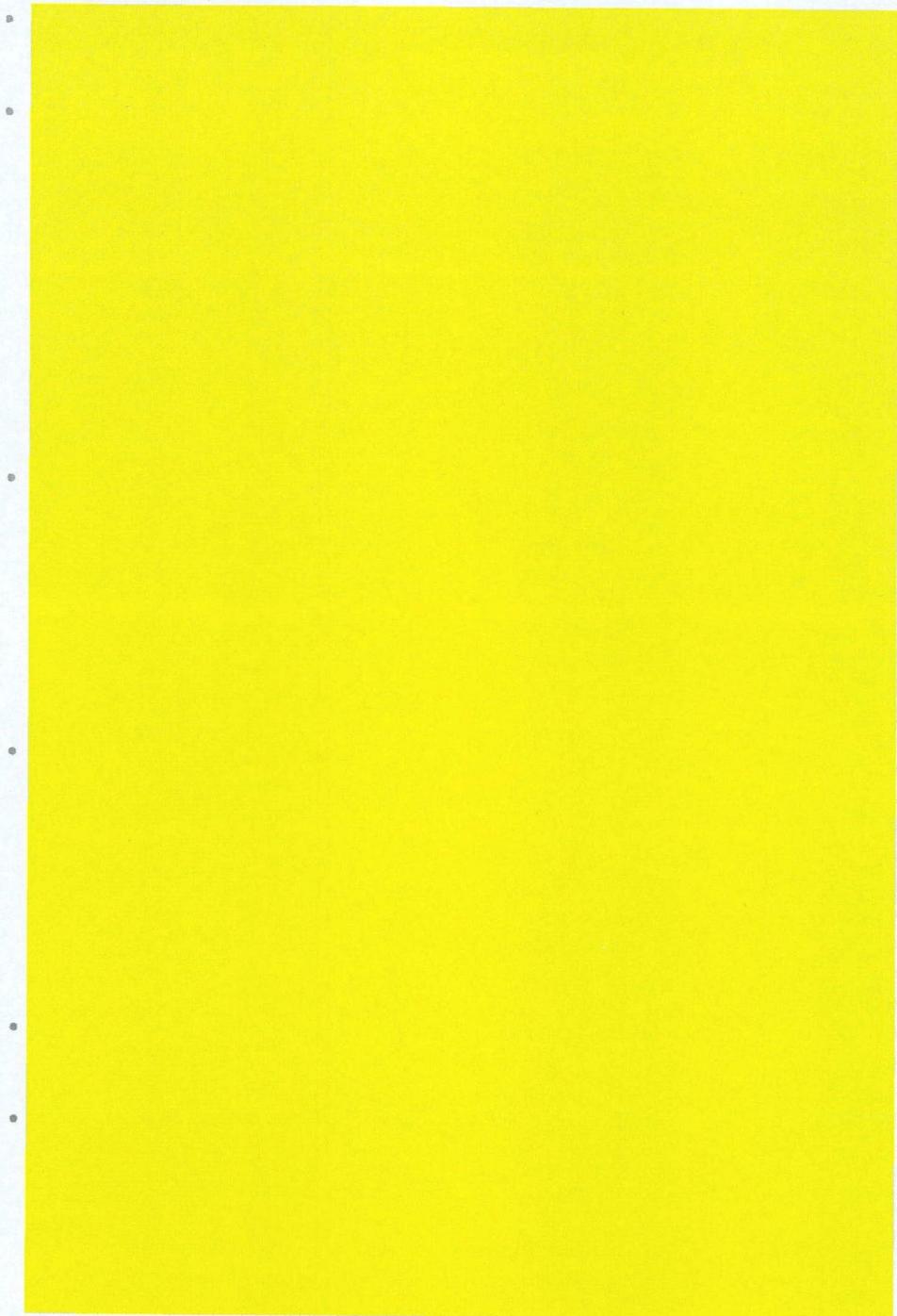
5. Uitwerking oplossingen: Staatsbezoeken/Beveiliging/Staatspaleizen

Staatsbezoeken

- Het budget voor de staatsbezoeken staat momenteel op de begroting van Buitenlandse Zaken. De reden hiervoor is dat nu zowel organisatie als budget in één hand zijn.

Financiering staatspaleizen

6. (Gedeeltelijk) belastingvrijdom Koning

- Het tweede deel van de opdracht heeft betrekking op een systematisch onderzoek naar de beweegreden (de rationale) van de belastingvrijdom voor uitkeringsgerechtigde leden van het koninklijk huis en wat de voor- en nadelen hiervan zijn (zie artikelen 40 en 41 van de Grondwet en de Wet financieel statuut van het koninklijk huis (WFSKH)). Hier toe zal onder meer een overzicht van de wetgeschiedenis worden opgesteld dat deze onderwerpen in een breder perspectief plaatst. Op basis van deze analyse kan de minister-president zich vervolgens een oordeel vormen over de materie en de Tweede Kamer hierover informeren.
- Met de totstandkoming van de herziene Grondwet 1972 en de WFSKH is de belastingvrijdom ingevuld conform het advies van de Commissie Belastingvrijdom Koninklijk Huis van 1969 (commissie Simons). De Commissie Simons heeft geadviseerd – ervan uitgaande dat de kosten die ambtshalve worden gemaakt, door de Staat worden bekostigd – de belastingvrijdom voor privé-inkomen/vermogen te laten vervallen. De belastingvrijdom voor de uitkeringen van het Rijk moest worden gehandhaafd omdat dit voor een groot deel vergoeding voor aan de Koninklijke functie verbonden kosten betreft en ter voorkoming van omslachtige bruttering (vestzak-broekzakdiscussie). Voor de vrijstelling van de schenk- en erfbelasting voor de Koning en zijn vermoedelijke opvolger is gekozen om redenen van behoud van vermogen dat, bijvoorbeeld bij roerende zaken, mede ten dienste staat van het Koningschap en de financieel onafhankelijke positie van de Koning garandeert. Voor de andere leden van het Koninklijk Huis geldt dat niet.
- De leden van het Koninklijk Huis betalen net als in beginsel elke andere inwoner van Nederland belasting. Er geldt echter een vrijstelling van inkomenbelasting (IB) voor de uitkeringen ten laste van het Rijk op grond van de WFSKH voor de Koning, de vermoedelijke opvolger en afgetreden Koning alsmede hun eventuele echtgenoten alsmede een vrijstelling van IB ter zake van vermogensbestanddelen die dienstbaar zijn aan de uitoefening van hun functie. Daarnaast geldt een vrijstelling van schenk- en erfbelasting voor datgene wat de Koning of zijn vermoedelijke opvolger krachtens erfrecht of door schenking verkrijgt van een lid van het Koninklijk Huis. Voor de volledigheid kan worden opgemerkt dat er ook enkele vrijstellingen in de indirecte belastingen van toepassing zijn (BPM en douaneterrein).
-
-
-
-
-

t.a.v. Dhr. Van Maanen en Van Gastel

Contactpersoon

Datum

30 januari 2015

Onze referentie

Auteur

Kopie aan

memo

Gesprek met SG Defensie

1. Aanleiding

Maandag 2 februari 2015 van 15:00 -16:00 vindt het gesprek plaats met de SG van Defensie in het kader van de evaluatie van de Koning. Ter achtergrond wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de relatie die AZ heeft met Defensie op het gebied van het Koninklijk Huis. Deze liggen op het terrein van de Militair Huis, de Groene Draeck en de beveiliging door de Koninklijk Marechaussee. In de bijlage worden algemene vragen geformuleerd alsmede enkele specifieke vragen met betrekking tot de hiervoor genoemde onderwerpen.

2. Betrokkenheid van Defensie met het KH

De betrokkenheid van het ministerie van Defensie liggen op de eerder genoemde drie terreinen die kort afzonderlijk worden toegelicht.

2.1 Groene Draeck

2.1.1 Historie

De Groene Draeck is in 1957 door de Nederlandse bevolking aan de toenmalige kroonprinses geschenkt. De Staat gaf bij deze gelegenheid mede het onderhoud van de Groene Draeck als geschenk. Het bedrag dat hiermee samenhangt voor het **reguliere onderhoud** aan de Groene Draeck is begroot op € 51.000 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Deze uitgaven bestaan uit de geraamde kosten van het aantal uren dat door het Marinebedrijf aan onderhoud wordt besteed, de kosten van het benodigde materiaal en voor de rest uit een raming van uit te besteden werkzaamheden.

Het onderhoud blijft zoals in het verleden is toegezegd bij het ministerie van Defensie.

De Groene Draeck is ondergebracht in de stichting Kroongoederen, om zekerheid te bieden over de toekomst van de Groene Draeck ook na het overlijden van H.K.H. Prinses Beatrix. Juridisch eigendom gaat over naar de stichting, economisch eigendom blijft bij Prinses.

2.1.2. Huidige problematiek

De vraag kan worden gesteld in hoeverre de uitgaven voor de Groene Draeck nog samenhangen met het koningschap? Enerzijds wordt de Groene Draeck niet gebruikt door de Koning, hetgeen ervoor zou pleiten om deze niet meer op de begroting van de Koning op te nemen, maar ten laste brengen van de begroting

Datum
30 januari 2015

Onze referentie

van Defensie gelet op de eerdere toezeggingen. Anderzijds is met het overhevelen van de Groene Draeck naar de stichting Kroongoederen deze nog wel een onderdeel van het 'vermogen' dat ten diensten staat van de Koning.

Daarnaast is er een relatief klein 'budgettair' probleem. Bij het opstellen van de eerste nieuwe begroting op basis van de Stuurgroep Zalm is een onderscheid gemaakt tussen **regulier en groot onderhoud** aan de Groene Draeck. De laatste categorie werd door de toenmalige Koningin zelf betaald om op die manier een bijdrage te leveren aan de op die tijd opgelegde bezuinigingen bij de ministeries. Volgens Defensie is er inmiddels ook sprake van een categorie '**aanvullend onderhoud**'. De eerste keer is dit nog ten laste gebracht van de begroting van de Koning waardoor een overschrijding plaatsvond bij de uitgaven voor de Groene Draeck die binnen het totaal van artikel 2 van de begroting werd gedekt. Vanaf de begroting en het jaarverslag 2011 is alleen het **regulier onderhoud** betaald vanuit de begroting van de Koning. Hierdoor staan nog enkele openstaande facturen bij het ministerie van Defensie open die nog betaald moeten worden. Afhankelijk van waar de Groene Draeck zal komen te staan of zal blijven staan (zie vorig onderwerp) zal het budget voor het **aanvullend onderhoud** worden verhoogd. Dit zal budgettair neutraal plaatsvinden (structureel €55.000 en incidenteel 2 ton).

2.2 Het Militaire Huis

Het Militaire Huis is een integraal onderdeel van de Dienst van het Koninklijk Huis en is belast met het (mede) organiseren van evenementen voor en begeleiding van de Koning en de leden van het Koninklijk Huis. Ook onderhoudt het Militaire Huis de niet-politieke contacten tussen het Koninklijk Huis en het Ministerie van Defensie en is het verantwoordelijk voor het militaire ceremonieel aan het hof. De geraamde personele inzet voor 2015 betreft 15 fte.

2.3 Beveiliging door de Koninklijk Marechaussee

Vanaf het rapport Zalm is de volgende beleidslijn gehanteerd voor de beveiligingsuitgaven.

Uitgaven voor beveiliging worden niet toegerekend naar de beveiligde personen of objecten, ongeacht of dit leden van het Koninklijk Huis, parlementariërs of bewindslieden betreft.

Dat zou ongewenste veiligheidsrisico's kunnen opleveren, omdat er informatie over de beveiliging aan kan worden ontleend.

De uitgaven voor beveiliging staan niet op de begroting van de Koning; de verantwoordelijke ministers leggen hier verantwoording over af. Dit laatste echter zonder bedragen te vermelden.

Datum
30 januari 2015

Onze referentie

Bijlage

Algemeen:

Datum
30 januari 2015

Onze referentie

Datum
30 januari 2015

Onze referentie

t.a.v. Dhr. Van Maanen en Van Gastel

34

Contactpersoon

Datum
22 januari 2015

Onze referentie

Auteur
Kopie aan

memo

Gesprek met SG I&M

1. Aanleiding

Maandag 26 januari 2015 van 14:00-15:00 vindt het gesprek plaats met de SG van I&M in het kader van de evaluatie van de Koning. Ter achtergrond wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de relatie die AZ heeft met I&M op het gebied van het Koninklijk Huis en wordt in paragraaf drie de geschiedenis weergegeven van de vliegeregeling. Tot slot worden in de bijlage enkele algemene vragen geformuleerd.

2. Betrokkenheid van I&M met het KH

Tot 2010 stond een deel van de declarabele uitgaven op de begroting van I&M (toen nog V&W). Het betrof de auto's, paarden en rijtuigen etc. en de personeelskosten van het Staldepartement. Vanaf de begroting 2010, na de invoering van de aanbevelingen van Zalm, zijn deze onderdeel geworden van artikel 2 van de begroting van de Koning. Vanaf dat moment heeft I&M nog verantwoordelijkheid als opsteller van de Vliegeregeling en het gebruik van het regeringsvliegtuig (KBX) dat op die begroting staat. Tevens bepaalt I&M de tarieven van het regeringsvliegtuig die in rekening worden gebracht.

Met ingang van 1 september 2013 worden de kosten van vluchten van bewindspersonen met het regeringsvliegtuig niet meer door I&M gefactureerd aan departementen. Hiervoor is vanuit alle ministeries een bedrag overgeboekt naar I&M voor het gebruik. In principe komen de vliegkosten voor rekening van I&M. Vluchten met het regeringsvliegtuig worden nog wel in rekening gebracht bij het ministerie van Defensie en bij het Koninklijk Huis. Vluchten die worden gemaakt met een luchtvaartuig van de krijgsmacht of een luchtvaartuig dat is ingehuurd op commerciële basis, worden wel gefactureerd aan het ministerie dat de vluchtaanvraag heeft ingediend.

De Dienst van het Koninklijk Huis (DKH) betaalt de door I&M opgestelde facturen voor het gebruik van het regeringsvliegtuig en declareert deze kosten via de begroting van de Koning. Hiervoor is een bedrag geraamd van bijna €424.000 voor 2015 op basis van door DKH geraamde uren en het tarief van I&M.

In de begroting van I&M 2015 wordt geen inzicht gegeven in de uitgaven voor het regeringsvliegtuig, maar naar aanleiding van Kamervragen is geantwoord dat voor het regeringsvliegtuig structureel €6,6 miljoen wordt uitgetrokken en dat de te verwachten ontvangsten voor het regeringsvliegtuig in 2015 € 701.000 bedragen.

3. Vliegeregeling

- Sinds 30 mei 1980 bestaat er een officiële vliegeregeling (beschikking nr. 297465) ondertekend door de MP (Van Agt) en de minister van V&W. Deze was een aanvulling op de regeling uit 1972 (zie hierna). Gelijktijdig is toen

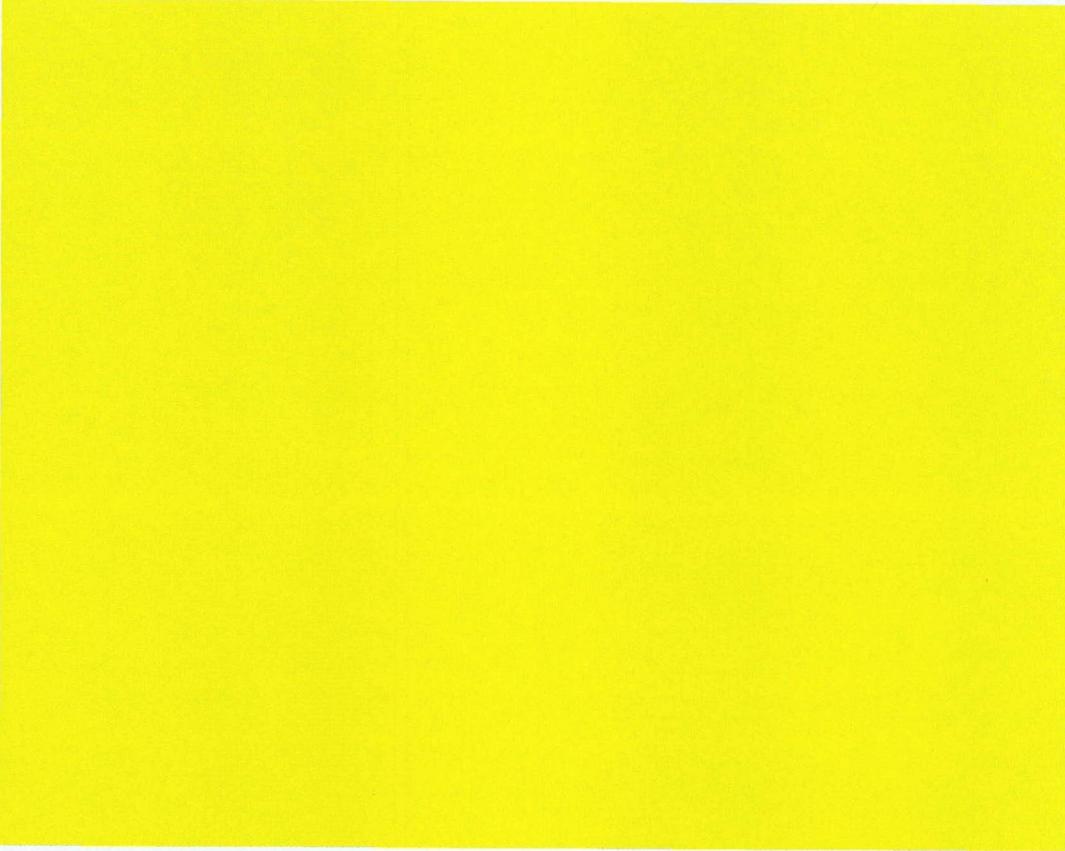
opgesteld de "Regeling gebruiksvolgorde en - vergoeding meevliegen krijgsmacht". Deze laatste regeling was ter vervanging van een eerdere beschikking van de Staatssecretaris van Defensie van 12 juni 1964.

- Sinds 20 april 1972 was er een regeling (nr. Jur/L 22166) waarbij de functie van regeringsvertegenwoordiger voor het regeringsvliegtuig werd ingesteld voor het beheer en de exploitatie van het regeringsvliegtuig.
- De vliegregeling is in 2002 vervangen door het "Besluit gebruik van het regeringsvliegtuig en andere luchtvaartuigen in beheer bij het Rijk". Voor de defensie luchtvaartuigen bleef de oude regeling uit 1980 bestaan, die echter in 1990 en 1998 nog wel enigszins was aangepast. In deze regelingen was vastgelegd dat het staatshoofd en echtgeno(o)t(e) onbeperkt gebruik konden maken van deze luchtvaartuigen en dat er franchise uren ter beschikking werden gesteld voor privévluchten van andere leden van het KH.
- Al deze regelingen zijn vervangen door het "Besluit van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken, de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Minister van Defensie van 3 september 2010, nr. 3095255, tot gebruik van het regeringsvliegtuig en luchtvaartuigen van de krijgsmacht" (bijgevoegd, Stcr. 201, nr. 14126). Hierin zat een halvering van het aantal uren dat voor privévluchten beschikbaar werd gesteld en werd de kring van gerechtigden beperkt tot alleen nog de uitkeringsgerechtigde leden uit de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis (WFSKH). Daarvoor mochten alle leden van het KH privévluchten maken tot aan het maximum van de franchise. Tevens is de functionaris van 'vluchtcoördinator' in het leven geroepen (ter vervanging van de eerder genoemde regeringsvertegenwoordiger) waar alle verzoeken moeten worden ingediend.
- Vervolgens is in de begroting van de Koning 2013 opgenomen dat het budget voor de uitgaven voor privévluchten van leden van het Koninklijk Huis in drie jaar zou worden afgebouwd, beginnende in de begroting 2013. Vanaf 2016 zou hiervoor dan geen budget meer beschikbaar zijn.
- Tot slot heeft de troonswisseling op 30 april 2013 gevolgen gehad voor de regeling inzake het gebruik van het regeringsvliegtuig en luchtvaartuigen van de krijgsmacht. Koning Willem-Alexander en koningin Máxima kunnen hiervan onbeperkt gebruikmaken. Prinses Beatrix kan gebruikmaken van deze luchtvaartuigen ter vertegenwoordiging van de Koning en in het openbaar belang. Verder wordt bepaald dat prinses Beatrix als enig lid van het Koninklijk Huis dat Koning is geweest gebruik kan maken van het regeringsvliegtuig en de luchtvaartuigen van de krijgsmacht waar doelmatigheid, veiligheid of privacy dit met zich meebrengen. Daarnaast werd de mogelijkheid voor bepaalde leden van het Koninklijk Huis om van deze luchtvaartuigen gebruik te maken voor privévluchten, met inbegrip van de terbeschikkingstelling van een budget en uren, met ingang van 1 januari 2014 geheel uit de regeling geschrapt. Zie bijgevoegd "Besluit van de Minister-President, de Minister van Algemene Zaken, de Minister van Infrastructuur en Milieu en de Minister van Defensie, van 20 december 2013, nr. IENM/BSK-2013/304193, tot wijziging van het Besluit gebruik van het regeringsvliegtuig en luchtvaartuigen van de krijgsmacht in verband met de troonwisseling en de aanpassing van de franchise voor het Koninklijk Huis" (Stcr. 2014, nr.188).

Datum
22 januari 2015
Onze referentie

Bijlage

De betrokkenheid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu bij de begroting van de Koning is relatief beperkt. I&M is verantwoordelijk voor de vlieggregeling en de vragen dienen in dat licht te worden gezien.

26
t.a.v. Dhr Van Maanen en Van Gastel

Contactpersoon

Datum
28 januari 2015

Onze referentie

Auteur

memo

Gesprek met SG EZ

1. Aanleiding

Donderdag 29 januari 2015 van 15:15-16:00 vindt het gesprek plaats met de SG van EZ in het kader van de evaluatie van de Koning. Ter achtergrond wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de relatie die AZ heeft met EZ op het gebied van het Koninklijk Huis, die beperkt blijft tot de subsidie aan het Kroondomein. Het inzicht in de uitgaven op de begroting is adequaat.

Daarnaast vervult koningin Máxima een nevenfunctie als lid van het Nederlands Comité voor Ondernemerschap en Financiering.

In de bijlage worden algemene vragen geformuleerd alsmede enkele specifieke vragen met betrekking tot het Kroondomein en de nevenfunctie.

2. Betrokkenheid van EZ met het KH

Het ministerie van EZ verstrekt een subsidie aan het Kroondomein ten behoeve van agrarisch natuurbeheer en natuurbeheer. EZ kent deze subsidie toe op basis van een wettelijke regeling (de oude Kaderwet LNV-subsidies) en de subsidieverlening vindt plaats onder dezelfde voorwaarden als het provinciale Subsidiestelsel natuur-en landschapsbeheer. De subsidie wordt verstrekt aan de Kroondrager als privaatrechtelijk vruchtgebruiker van het eigenlijke Kroondomein (net zoals iedere andere private exploitant van bos en natuurerreinen hier aanspraak op kan maken). Met andere woorden als de economische eigenaar van deze grond niet de Kroondrager was geweest, dan had die persoon ook subsidie kunnen krijgen. Deze subsidie staat op de begroting van EZ en wordt voor 2015 geraamd op € 570.000. De subsidie behoort niet tot de functionele uitgaven die samenhangen met het koningschap en wordt daarom niet in de begroting van de Koning opgenomen.

De overige subsidies in het kader van het natuurbeleid zijn in 2013 overgeheveld naar de provincies die vanaf 2014 verantwoordelijk zijn voor het natuurbeleid.

Met betrekking tot het Kroondomein spelen twee onderwerpen: de openstelling en de jacht op het Kroondomein.

en bij de begroting 2015 was dat bij de begroting van EZ (zie de bijgevoegde relevante passages uit de begroting van EZ en van de begrotingsbehandeling hiervan). De motie over de openstelling, die in het verleden ook bij de begroting van Koning regelmatig werd ingediend, is verworpen.

Daarnaast is koningin Máxima lid van het Nederlands Comité voor Ondernemerschap en Financiering. Dit is een nevenfunctie en hiervoor gelden sinds het rapport Zalm de volgende bepalingen. De leden van het Koninklijk Huis bekleden diverse functies, waaronder neven- en erefuncties. De uitgaven die verbonden zijn met deze functies vormen geen onderdeel van de uitgaven die

Datum
28 januari 2015

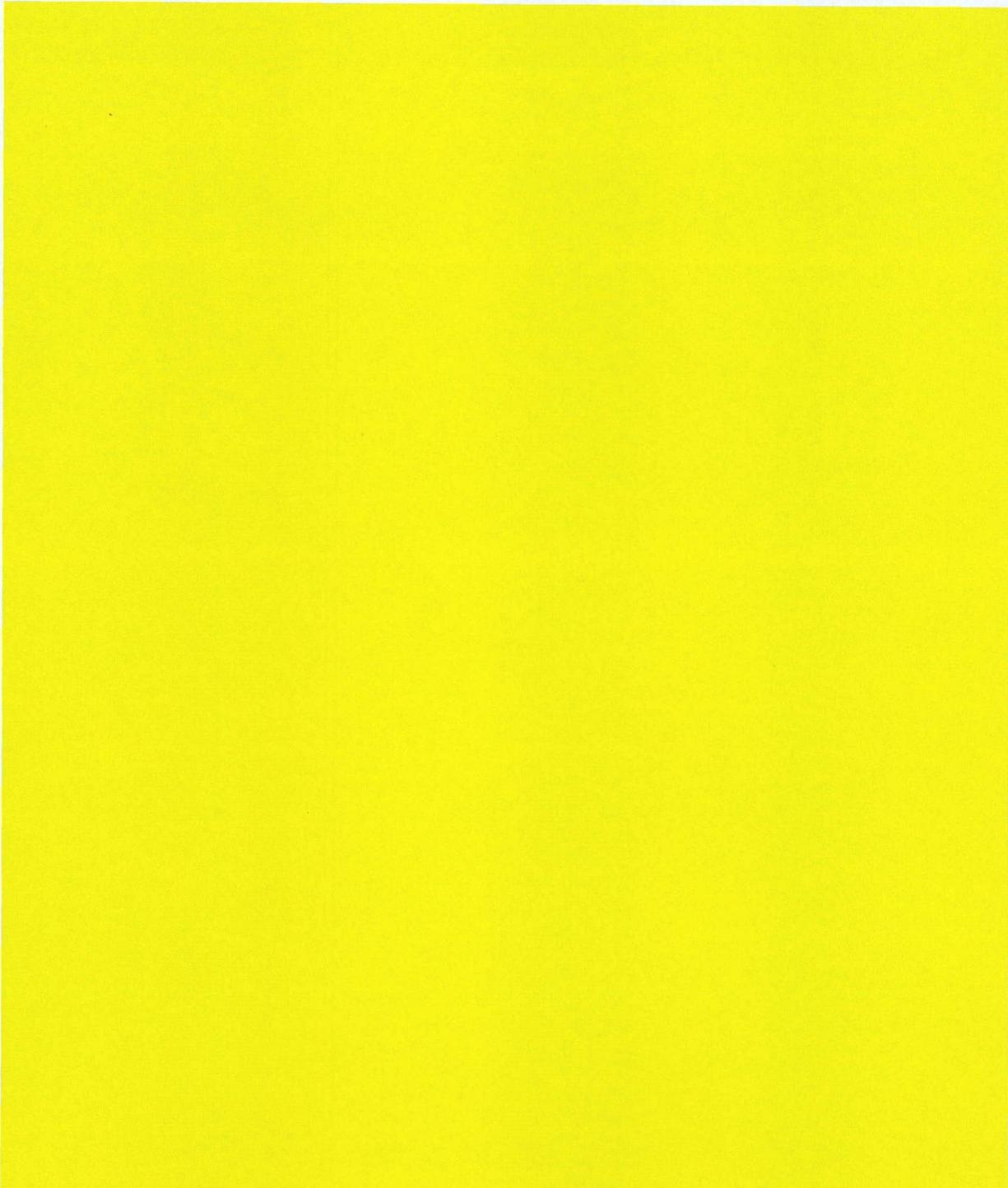
Onze referentie

samenhangen met het koningschap en worden derhalve niet op de begroting van de Koning geraamd of verantwoord. Voor zover deze uitgaven toch drukken op de Rijksbegroting hangen zij samen met bijdragen aan het beleid van de verschillende ministeries waarbij leden van het Koninklijk Huis betrokken zijn. Deze uitgaven vallen onder de verantwoordelijkheid van de betreffende minister en vormen een onderdeel van zijn departementale begroting.

Waar de bedragen die hier mee samenhangen binnen de begroting van EZ worden verantwoord is niet terug te vinden in de begroting.

Datum
28 januari 2015
Onze referentie

Bijlage

Datum
28 januari 2015

Onze referentie

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 4 februari 2015 17:18
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Subsidie Kroondomein
Bijlagen: deelsubsidiebijlagebegr2015EZ.pdf; OvereenkomstMinEZ
 KroondomeinHetLoo.pdf; DOMUS-#15012148-v1-evaluatie_begroting_de_Koning.docx; Instellingsbesluit Comite ondernemerschap.pdf; kamervragenkroondomeinokt2007.pdf; PlattegrondHet Loo.pdf

3821782

Beste [REDACTED]
 N.a.v. uw mail aan [REDACTED] doe ik onderstaande info met bijlagen toekomen.

Kroondomein het Loo maakt voor de beheer van het Kroondomein gebruik van generieke regelingen met voorwaarden die ook voor andere ingezetenen gelden die in aanmerking willen komen voor beheervergoedingen in natuurgebieden of voor vergoedingen om agrarische gronden om te zetten in natuurgronden. Voor het beheer van het Kroondomein het Loo worden aanvragen ingediend die gebaseerd zijn op de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) en de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Op de begroting van EZ staat in de subsidiebijlage 2015 dat het geraamde bedrag voor Kroondomeinen € 570.000,- per jaar bedraagt. (zie bijgevoegde subsidiebijlage). Op basis van het in 2013 uitgebrachte beheerplan voor Kroondomein is in 2014 het beheerplan Kroondomein 2015-2020 opgesteld (zie bijlage Overeenkomst MinEZ en Kroondomein het Loo). In dit vastgestelde beheerplan worden de maatregelen en de beheerkosten geraamd voor de periode 2015 -2020. De kosten in dit beheerplan bedragen circa € 800.000,- per jaar. Ten opzichte van de raming ad € 570.000 in de ontwerp-begroting 2015 zal de vergoeding dus toenemen met circa € 230.000,-. De belangrijkste oorzaken zijn:

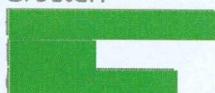
- Op basis van het beheerplan en de provinciale subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) zal vanaf 2015 voor het beheer van 125 ha open terreinen gebruik worden gemaakt van schapen. De vergoeding bedraagt jaarlijks circa € 53.625,-
- Op basis van het beheerplan en de SNL worden de kosten van monitoring vergoed. Deze kosten worden geraamd op € 15.200,- per jaar voor 2015 en 2016, op € 30.200,- per jaar in 2017 en 2018 en daarna op € 15.200,- per jaar.
- Op basis van het beheerplan en de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) worden inrichtingsmaatregelen vergoed voor 21 ha in de periode 2015-2020 (gemiddeld 3,5 ha per jaar). Het betreft de omzetting van agrarisch gronden in natuurgronden. Deze vergoeding wordt geraamd op € 124.500,- per jaar.

De extra vergoedingen komen dus voort uit het opgestelde beheerplan waarbij vergoedingen voor het beheer worden aangevraagd op basis van de bestaande regelingen SNL en de SKNL.

Voor eventuele nadere informatie kunt u contact opnemen met het hoofd van het Kroondomein Het Loo, [REDACTED]

Bijgevoegde documenten zijn afgelopen maandag gemaild zijn naar Marcel van Gastel.

Groeten

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 4 februari 2015 10:34
Aan: [REDACTED]

CC: marcel.gastel@minbzk.nl

Onderwerp: Subsidie Kroondomein

Beste heer [REDACTED],

Naar aanleiding van het interview dat u samen Maarten Camps vorige week heeft gehad met Marcel van Gastel in het kader van de evaluatie van de begroting van de Koning, waar ik helaas wegens ziekte niet bij aanwezig kon zijn, heb wij nog een aanvullende vraag.

Als ik het goed heb begrepen wordt in de toekomst naast de gebruikelijk subsidie die op de begroting van EZ staat voor het Kroondomein een aanvullende subsidie gegeven. Dit in het kader van een verdere vergroening en voor het houden van schaapkuddes.

Graag zouden wij daar aanvullende informatie over willen ontvangen of de naam van een medewerker die mij nadere informatie hierover kan verschaffen.

Vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

TER INFORMATIE

Aan
de Secretaris-generaal

Directie Financieel
Economische Zaken

Auteur

nota

evaluatie opzet begroting de Koning

Datum
26 januari 2015
Kenmerk
FEZ / 15012148

Kopie aan

Bijlage(n) 1

Parafenroute

Paraaf dig. akkoord 28/1/15
Directeur FEZ

Paraaf dig. akkoord 28/1/15
Plv. Directeur FEZ

Paraaf
Medeparaaf

Medeparaaf

Medeparaaf

Medeparaaf

Aanleiding

De minister-president heeft de Tweede Kamer toegezegd om de opzet van de begroting van de Koning te evalueren. Het doel van de evaluatie is te bezien in hoeverre het huidige stelsel van te ramen en te verantwoorden uitgaven voldoet aan de behoefte aan transparantie. Daartoe heeft de premier ABD Topconsult de opdracht verleend een evaluatie uit te voeren. Op donderdag 29 januari 2015 heeft u een gesprek met ABD Topconsult over de uitgaven op de EZ-begroting. Deze nota dient ter voorbereiding op dit gesprek.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

Het begrotingshoofdstuk de Koning (Hoofdstuk 1 van de Rijksbegroting) kent 3 beleidsartikelen waarop de uitgaven ten behoeve van de uitvoering van het Koningschap worden geraamd:

- Artikel 1: Grondwettelijke uitkering aan leden van het Koninklijk Huis (begroting 2015: € 7,6 mln);
- Artikel 2: Functionele uitgaven van de Koning (begroting 2015: € 27 mln);
- Artikel 3: Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen (begroting 2015: € 5,6 mln).

Op de begroting van EZ (artikel 18) worden ook uitgaven geraamd die samenhangen met het Koningshuis, namelijk subsidies voor het natuurbeheer van het Kroondomein het Loo. Als privaatrechtelijk vruchtgebruiker van het eigenlijke Kroondomein kan de Kroondrager evenals iedere andere private exploitant van bos- en natuurerreinen gebruik maken van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) en de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en landschap (SKNL). De rentmeester dient voor het reguliere natuurbeheer van

Ontvangen BBR

Kroondomeinen het Loo een subsidieaanvraag in bij EZ. Hierop zijn de voorwaarden van de provinciale subsidieregeling Natuur en landschap (SNL) van toepassing. Daarnaast worden subsidieaanvragen ingediend voor verbeteringsmaatregelen in Kroondomein het Loo en voor het omzetten van bepaalde agrarische gronden in gronden met een natuurbestemming. Hierop zijn de voorwaarden van de provinciale subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en landschap (SKNL) van toepassing.

Het Kroondomein het Loo omvat een landgoed van circa 10.400 ha en bestaat uit 3 delen (plattegrond zie bijlage):

- Het eigenlijke Kroondomein, 6700 ha (gebied A op de kaart). De Staat heeft hiervan het blote eigendom, het vruchtgebruik (economisch eigenaar en gebruiksrechten) ligt bij de Koning. Dit gebied is in 1959 geschenken door prinses Wilhelmina aan de Staat der Nederlanden met gebruikersrecht van het Koninklijk Huis. Het beheer wordt namens de Koning uitgevoerd door de rentmeester. De ingediende aanvragen voor de regelingen SNL en SKNL hebben betrekking op de periode 2015-2020, de geraamde subsidie bedraagt circa € 800.000,- per jaar.
- Staatsdomein het Loo, afdeling Hoog Soeren, 3000 ha (gebied B op de kaart). De eigendomsrechten en het vruchtgebruik liggen bij de Staat der Nederlanden, het beheer wordt uitgevoerd door de rentmeester. De Staat betaalt een vergoeding voor de geleverde diensten door de rentmeester, er worden geen overheidssubsidies voor dit gebied verstrekt.
- Staatsdomein het Loo, afdeling Paleispark, 650 ha (gebied C op de kaart). De eigendomsrechten, het vruchtgebruik, het beheer en de vergoeding door de staat zijn identiek aan die van Staatsdomein het Loo, afdeling Hoog Soeren.

Voor het beheer van het eigenlijke Kroondomein legt de rentmeester verantwoording af aan de Kroondrager, voor het beheer van beide staatsdomeinen aan de Minister van W en R. Voor het faunabeheer is het Faunabeheerplan Kroondomeinen opgesteld.

Over dit faunabeheer wordt voor alle drie gebieden door de rentmeester verantwoording afgelegd aan de Minister van EZ. Hieraan zijn voor EZ geen financiële gevolgen verbonden omdat de uitgaven voor het faunabeheer worden geraamd op de begroting van de Koning.

Toelichting

I.Begroting de Koning

Artikel 1: Grondwettelijke uitkering aan leden van het Koninklijk Huis

Op dit artikel worden de grondwettelijke uitkeringen aan de leden van het Koninklijk Huis geraamd. De uitgaven betreffen het inkomen van de drie leden van het Koninklijk Huis (€ 1,6 mln) en de personele en materiële uitgaven van personeelsleden die hun instructie rechtstreeks van de Koning of Koningin ontvangen (€ 6 mln).

Artikel 2: Functionele uitgaven van de Koning

De volgende uitgaven worden t.l.v. dit artikel verantwoord (begroting 2015, bedragen x € 1 mln):

Personeel Dienst Koninklijk Huis	17,8
Materieel Dienst Koninklijk Huis	7,7
Materiële uitgaven faunabeheer	0,3
Uitgaven voor luchtvaartuigen	0,8
Onderhoud Groene Draeck	0,1
Bezoek Caribisch Nederland	0,1
Totaal	26,8

- Personele uitgaven Dienst Koninklijk Huis hebben betrekking op 260 fte. Hieronder vallen de kosten van het zgn. departement Faunabeheer (6 faunabeheerders ad € 385.000,-)
- Materiële uitgaven Dienst Koninklijk Huis hebben betrekking op:
  - uitgaven voor instandhouding van de paleizen en het rijtuigenpark
  - uitgaven voor telecommunicatie, accountantscontrole, advisering etc.
  - uitgaven die betrekking hebben op het zgn. departement Faunabeheer (totaal € 290.000):
    - Infrastructurele kosten van Kroondomein Het Loo (onderhoud wegen en wildrasters) ad € 190.000
    - Exploitatie terreinauto's (€ 90.000)
    - Materiële kosten voor personeel: opleidingen, reis- en verblijfkosten etc. (€ 10.000)

De uitgaven worden op declaratiebasis ingediend namens de Koning door de Dienst van het Koninklijk Huis bij de premier en worden betaald en verantwoord ten laste van de begroting van de Koning.

Artikel 3 Doorbelaste uitgaven van andere begrotingen

Op dit begrotingsartikel worden de uitgaven geraamd die niet via de Dienst van het Koninklijk Huis lopen, maar wel deel uitmaken van de uitgaven die functioneel samenhangen met het koningschap. Het gaat om uitgaven in het kader van voorlichting (RVD), het Militaire Huis en de uitgaven van het kabinet van de Koning. Deze uitgaven worden geraamd en betaald door het desbetreffende departement en worden doorbelast aan de begroting van de Koning. Het betreft:

◦ RVD	1,5 mln
◦ Militair Huis	1,8 mln
◦ Kabinet van de Koning	2,3 mln
Totaal	5,6 mln

II.Uitgaven aan Koninklijk Huis op de Begroting Economisch Zaken

In de subsidiebijlage (artikel 18 natuur en regio) in de EZ- begroting 2015 is voor het beheer van Kroondomein het Loo een bedrag gereserveerd van structureel € 570.000,-.

Op basis van het uitgebrachte beheerplan "Kroondomein het Loo 2015-2020" vinden er wijzigingen in het beheer plaats waardoor de geraamde kosten voor de periode 2015-2020 uitkomen op circa € 800.000,- per jaar. In onderstaand overzicht volgt een specificatie (bedragen x € 1.000,-).

	Ha	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
1. SNL								
a. natuur (ha - vergoeding)	6.300	400,8	400,8	400,8	400,8	400,8	400,8	2.404,8
b. toeslag landschap	13	12,2	12,2	12,2	12,2	12,2	12,2	73,2
c. toeslag recreatie	1.335	41,6	41,6	41,6	41,6	41,6	41,6	249,6
d. toeslag schaapskuddes	125	53,6	53,6	53,6	53,6	53,6	53,6	321,6
e. agrarisch beheer	133	148,3	148,3	148,3	148,3	148,3	148,3	889,8
2. SKNL								
a. Omzetting agrarische grond in natuurgrond	21 (gem 3,5 pj)	124,5	124,5	124,5	124,5	124,5	124,5	747,0
b. monitoring		15,2	15,2	30,2	30,2	15,2	15,2	121,6
Totaal		796,2	796,2	811,4	811,4	796,2	796,2	4807,6

Toelichting

Ten opzichte van de raming in de subsidiebijlage worden de hogere uitgaven ad € 220.000,- voornamelijk veroorzaakt door:

- hogere vergoeding (circa € 50.000,-) voor schaapskuddes (Regeling SNL, onderdeel 1d). Kroondomein het Loo zet steeds meer schapen in bij het beheer van open terreinen. In het verleden werd op kleine schaal geëxperimenteerd met schapen.
- hogere vergoeding (circa 125.000) voor de omzetting van het areaal agrische grond in grond met een natuurbestemming voor de periode 2015-2020 (regeling SKNL, onderdeel 2a).
- uitgaven voor monitoring (circa € 15.000).

De hogere vergoedingen moeten worden gedekt binnen het budget van artikel 18 Natuur en regio.

Overige uitgaven

De leden van het Koninklijk Huis kunnen, net als iedere andere Nederlander, gebruik maken van rijksregelingen, bijv. subsidie voor het gebruik van zonnepanelen. Hierover is geen nadere informatie vorhanden.

Overzicht beheerregimes terreinen Kroondomein het Loo

	Kroondomein	Staatsdomein het Loo (Hoog Soeren en paleispark)
Oppervlakte	6700 ha	3650 ha
Eigendom	Bloot eigendom:staat	Staat
Vruchtgebruik	Kroondrager	Staat
Exploitatie	Beheer en lasten rekening kroon	Beheer en lasten rekening staat (WenR)
Beheer	Rentmeester	Rentmeester
Financiële verantwoording	Rentmeester aan Kroon	Rentmeester aan WenR
Toezicht op faunabeheer	EZ	EZ

23
24
25
26
27
28
29
30
31

32
33
34
35
36
37
38
39

40
41
42
43
44
45
46
47

u 4

t.a.v. Dhr. Van Maanen en Van Gastel

[REDACTED]
Contactpersoon

Datum
16 februari 2015

Onze referentie
[REDACTED]

Auteur
[REDACTED]
Kopie aan

memo

Gesprek met SG SZW

1. Aanleiding

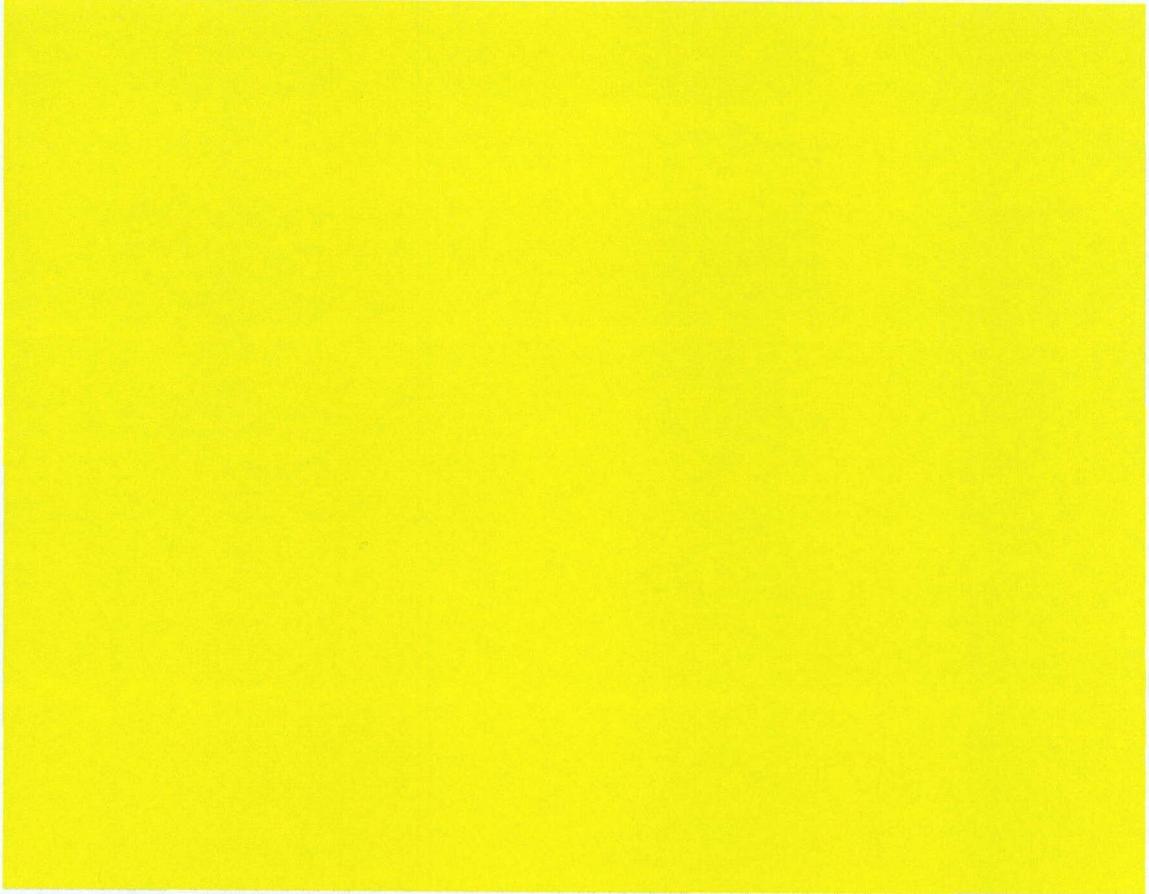
Woensdag 18 februari 2015 van 10:00-11:00 vindt het gesprek plaats met de SG van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het kader van de evaluatie van de begroting van de Koning. De SG is lid van de stuurgroep Zalm geweest in zijn vorige functie als SG van Defensie. Hij heeft in dat licht veel ervaring met de het onderhoud van de Groene Draeck en aan hem kunnen ook vragen worden gesteld over de beveiligingskosten.

Tevens verzorgt Defensie met de Alouette (helikopter) en de Gulfstream een deel van de vluchten voor het KH.

In bijlage worden de standaard algemene vragen geformuleerd.

Datum
16 februari 2015
Onze referentie

Bijlage

T
G
O
C
B
E

3830370

47

Aan

Geert van Maanen en Marcel van Gastel

Inlichtingen

T

F

Datum

17 februari 2015

Auteur

Bijlagen

3

memo

Gesprek met ADR

Aanleiding

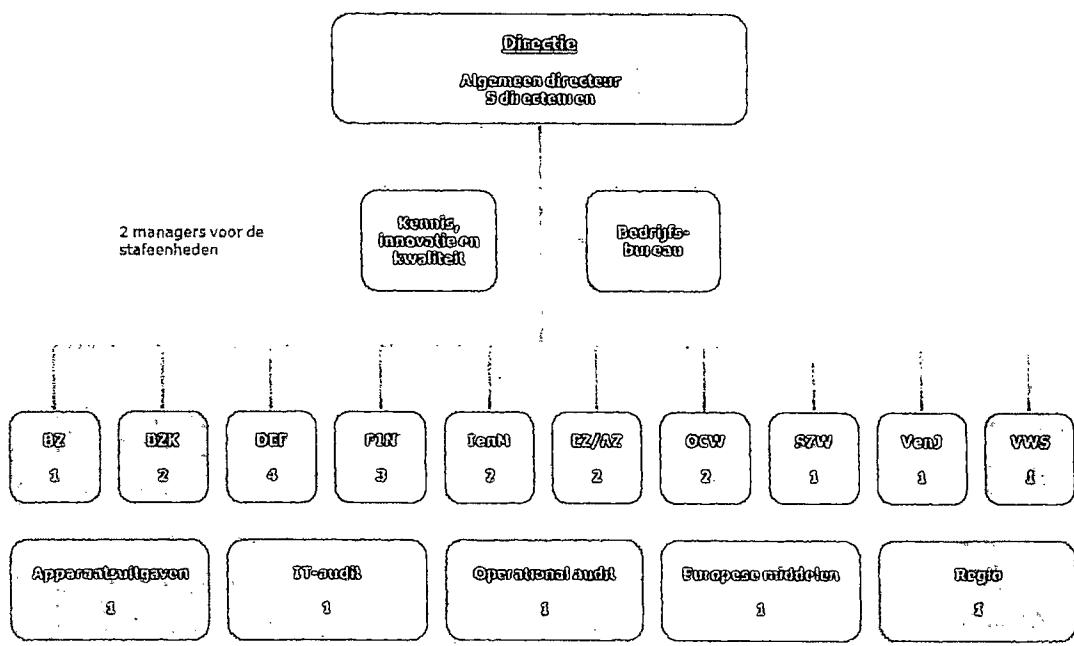
Op donderdag 19 februari van 14.30 – 15.30 uur vindt het gesprek plaats met [REDACTED] (en wellicht ook controlerend accountant [REDACTED]) van de ADR. De bijeenkomst vindt plaats bij de ADR, op het ministerie van Financiën te Den Haag.

Kernpunten

- De Auditdienst Rijk heeft als taak de accountantscontrole van het jaarslag van hoofdstuk I van de rijksbegroting, De Koning, uit te voeren.
- Naar oordeel van de ADR (en zijn rechtsvoorganger) gaven over de jaren 2010 t/m 2013 de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van de Koning in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Over dezelfde periode is de ADR van mening dat de overige onderdelen van het jaarverslag, voor zover de ADR dat kan beoordelen, niet strijdig met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten. (Zie bijlage 1)
- De ADR baseert zich voor artikel 2 van de begroting van de Koning¹ op een jaarlijkse review van de werkzaamheden van KMPG betreffende de declaratie van de functionele kosten van de Koning. Naar het oordeel van KMPG is de declaratie betreffende de functionele kosten over de jaren 2010-2013 (artikel 2) in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met het Financieel Statuut van het Koninklijk Huis. (Zie ook bijlage 2 en 3 voor het controleprotocol artikel 2 en de Interne administratieve relatie Rijk en Koninklijkhuis).

Toelichting

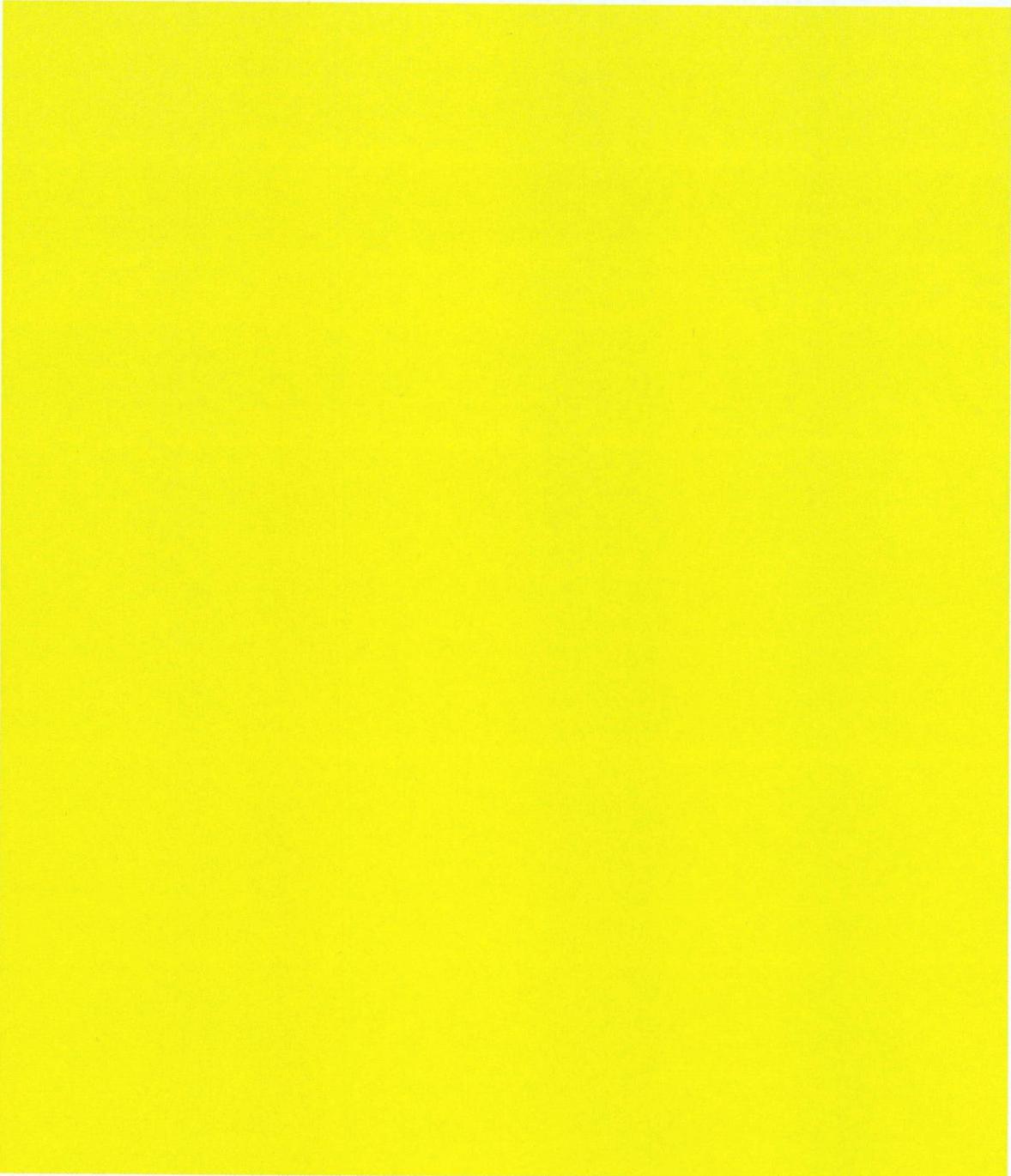
De Auditdienst Rijk (ADR) verzorgt de interne auditfunctie voor de departementen en de bijbehorende onderdelen. De ADR maakt beheersmatig onderdeel uit van het ministerie van Financiën en is direct onder de SG geïncorporeerd. De ADR werkt met clusters. De controle van Begrotingshoofdstuk 1 is ondergebracht bij het cluster EZ(AZ), EU, BUZA. De verantwoordelijk directeur is [REDACTED] is de tekenend accountant.

Voor de oprichting van de ADR werd Begrotingshoofdstuk 1 gecontroleerd door de auditdienst van EZ (AZ).

Vragenlijst Auditdienst Rijk

Algemeen:

---

¹ Wettelijke basis is artikel 3 Wet Financieel statuut van het koninklijk huis: Personele en materiële kosten die samenhangen met het koningschap, niet zijnde de uitkeringen die op grond van de artikelen 1 en 2 worden verstrekt, worden bekostigd uit de begroting van het Rijk voor zover deze hiervoor een voorziening bevat en nadat de kosten door of vanwege de Koning daartoe door tussenkomst van Onze Minister-President bij Onze minister die het aangaat zijn gedeclareerd.

Oordeel auditdienst jaarverslag hoo.dstuk1 over de jaren 2010 t/m 2013

Bron: Samenvattend auditrapport van de Audit Dienst Rijk en diens rechtsvoorgangers

203032

Controleopdracht

De Auditdienst Rijk heeft als taak de accountantscontrole van het jaarslag van hoofdstuk I van de riksbegroting, De Koning, uit te voeren. Dit rapport is opgesteld met als doel een oordeel te geven over de getrouwheid financiële overzichten en het in overeenstemming zijn met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Controleobject

De in het jaarverslag opgenomen jaarrekening bestaat uit een verantwoordingsstaat van de Koning, een financiële toelichting bij deze verantwoordingstaat en de saldbalans met toelichting.

Om redenen van leesbaarheid en doelmatigheid is de jaarrekening en de toelichtingen niet aan dit rapport toegevoegd. Wij verwijzen daarvoor naar het jaarverslag dat door het ministerie van Algemene Zaken is uitgebracht.

Begrotingautorisatie via slotwet

Wij zijn er bij de controle van deze financiële overzichten vanuit gegaan dat de voorgestelde wijzigingen in de slotwet te zijner tijd de goedkeuring wetgever zullen krijgen.

Verklaring betreffende de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten	Wij hebben de (in de bijlagen bij dit rapport opgenomen) financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2010 van de Koning gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten: - de verantwoordingsstaat over 2010 met de financiële toelichting daarbij; - de saldbalans per 31 december 2010 met de toelichting daarbij. De minister-president is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de	Wij hebben de (in de bijlagen bij dit rapport opgenomen) financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2011 van de Koning gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten: - de verantwoordingsstaat over 2010 met de financiële toelichting daarbij; - de saldbalans per 31 december 2011 met de toelichting daarbij. De minister-president is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de	Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2012 van de Koning gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten: • de verantwoordingsstaat over 2012 met de financiële toelichting daarbij; • de saldbalans per 31 december 2012 met de toelichting daarbij. De minister-president is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te	Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van het jaarverslag 2013 van de Koning gecontroleerd. Deze financiële overzichten omvatten: • de verantwoordingsstaat over 2013 met de financiële toelichting daarbij; • de saldbalans per 31 december 2013 met de toelichting daarbij. De minister-president is verantwoordelijk voor het opmaken van deze financiële overzichten die de uitkomsten van de begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te
---	--	--	---	---

47

Oordeel auditdienst jaarverslag hoorstuk1 over de jaren 2010 t/m 2015

Bron: Samenvattend auditrapport van de Audit Dienst Rijk en diens rechtsvoorgangers

- - P D - 92 14836 MRE 10 04814

	<p>begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het is onze verantwoordelijkheid daarover aan de minister-president een oordeel te geven.</p> <p>Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht en leidt tot een oordeel met een redelijke mate van zekerheid.</p> <p>Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van de Koning in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.</p>	<p>begrotingsuitvoering getrouw dienen weer te geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het is onze verantwoordelijkheid daarover aan de minister-president een oordeel te geven.</p> <p>Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht en leidt tot een oordeel met een redelijke mate van zekerheid.</p> <p>Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van de Koning in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.</p>	<p>geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het is onze verantwoordelijkheid daarover aan de minister-president een oordeel te geven.</p> <p>Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, het Handboek Controle Rijksoverheid en het controleprotocol betreffende de declaratie van de functionele kosten van de Koning.</p> <p>Onze controle leidt tot een oordeel met een redelijke mate van zekerheid.</p> <p>Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van de Koning in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.</p>	<p>geven in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het is onze verantwoordelijkheid daarover aan de minister-president een oordeel te geven.</p> <p>Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, het Handboek Controle Rijksoverheid en het controleprotocol betreffende de declaratie van de functionele kosten van de Koning.</p> <p>Onze controle leidt tot een oordeel met een redelijke mate van zekerheid.</p> <p>Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van de uitkomsten van de begrotingsuitvoering van de Koning in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.</p>
Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties	<p>Wij zijn van mening dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.</p>	<p>Wij zijn van mening dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten</p>	<p>Wij zijn van mening dat de overige onderdelen van het departementale jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten</p>	<p>Wij zijn van mening dat de overige onderdelen van het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, niet strijdig zijn met de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten.</p>